

figer jeg, vilde gjøre en god Sag en slet Tjeneste, ved at lade saadanne Indvendinger hengaae uimodfagte og uigjendrevne. Og naar den samme ærede Taler meente, at, naar vi dog vare enige om, at Erstatning skulde gives, kunde man vel forsaane Forsamlingen for at høre Grundene herfor, vil jeg bede den ærede Taler betænke, at Undersøgelsen om, paa hvad Grund Erstatning skal gives, ingenlunde gjøres overflødig, fordi vi ere enige om, at der overhovedet skal gives nogen Erstatning; thi det, mener jeg, er klart, at dersom der i Sandhed er et Retfærdighedskrav paa Erstatning, saa er det for hele Sagens Opfattelse af den største Vigtighed, at vi sætte os og holde os paa dette Standpunkt, hvilket og nødvendigviis maa udøve en væsentlig Indflydelse paa Spørgsmaalet baade om, hvormeget der skal gives i Erstatning, og om hvo deri skulle gjøres deelagtige. Overalt har jeg i det Foredrag, jeg for saa Dage siden havde den Ære at holde, allerede foreløbigt gjort opmærksom paa det Mislige i at blive staaende ved de blotte Billighedshensyn, og det forekommer mig, at det, vi senere have hørt, i en mærkelig Grad bestyrker Sandheden heraf; thi det har viist sig, ikke blot at Een kan mene, at Noget var billigt, som en Anden ikke finder saa; men vi have endogsaa seet det ikke umærkelige Exempel, at den selv samme Taler har fundet, at Noget var billigt og dog ikke var det. Thi, hvis jeg ikke feiler, håndtes dette den ærede Taler for Frederiksborg Amts 5te District (Rotwitt), som udtalte, at der ei blot ikke i egentlig Forstand var nogen streng Ret til Erstatning, og deri skal jeg just ikke modstige ham, (Hør!) men — saa tilføiede han — end ikke noget egentligt Billighedskrav, og dog meente han, at der skulde tillægges de Bedkommende en billig Erstatning. Det syntes altsaa, at den ærede Taler vilde skjelne mellem den egentlige og den uegentlige Billighed — hvilket vistnok vilde være en meget fin Forskiel.

Men jeg vender mig til det, jeg anseer for Sagens Hjernespørgsmaal, om vi med Sandhed kunne sige, at der her er et Retfærdighedskrav paa Erstatning, et Krav, som tilkommer de vedkommende Skatteydere ligeoverfor en retfærdig Besættelses Lovgivning, og som

Lovgivningen derfor ikke retfærdigviis kan sætte til Side. Men jeg tilstaaer, at jeg, ved at skulle behandle dette Spørgsmaal, besfinder jeg mig i nogen Forlegenhed; thi Stoffet er saa overvættet rigt, at man saare let kan overvældes af denne Rigdom. Jeg skal imidlertid gjøre Mit for, at dette ikke skal vnderfares mig; jeg skal beskræve mig for i nogle saa Træk saa skarpt og saa bestemt, som jeg formaaer det, at fremhæve, hvad der udgjør Sagens egentlige Hovedmomenter, og jeg skal derved tillige finde Leilighed til at imødegaae, og — som jeg haaber — gjendrive de væsentligste Indvendinger, der ere fremsførte her i Salen. Den ærede Taler, som jeg allerede har nævnt, Rigsdagsmanden for Frederiksborg Amts 5te District (Rotwitt), har henviist os til Aaret 1660. Naar de saakaldte „hensvøvede“ Provindsial-Stænder her i Salen ere blevne nævnte, er det stundom yttret; at man gik for langt tilbage i Tiden; imidlertid vil den ærede Taler føre os et godt Stykke længere tilbage; nu — lad saa være. Jeg vil ikke gaae ind paa, hvorvidt den ærede Talers Forudsætning kan udholde den historiske Forsknings Prøve; man pleier at lære saa, og det staaer saaledes i Begyndelsen af de roestidske Provindsial-Stænders Petition. Men jeg vil kun spørge den ærede Taler, om det da er hans Mening, at vi skulle hente vore politiske Lærdomme fra dette Tidsrum i Danmarks Historie? om han mener, at de Grundsaetninger, som gjorde sig gjeldende ved Absolutismens Indførelse i Danmark, skulde tjene os til Ledestjerne? Der stete vistnok i hin Periode Meget, som vi med Tøje kunne kalde vilkaarligt; men hvis vi nu handlede ligesaa, vilde vi da være retfærdiggjorte, fordi det Samme dengang stete? Og, selv om det dengang var retfærdigt, er det derfor en Selsølgelse, at det ogsaa nu vil kunne bestaae med Retfærdighed? Thi det Retfærdige skal bedømmes efter de gjældende Love og de nu bestaaende Forhold, og Forholdene ere sandeligt nu ikke ligesom de vare i 1660; thi et Tidsrum af henved 200 Aar er ikke forsvundet sporløst. Dmtrent paa lige Maade har det sig med det Argument, som den samme ærede Taler har troet at kunne udele af Rescriptet af 23de Juli 1670. Dette længst for-